

פרוטוקול מס. 18

סיטיבת הוועדה לחינוך ותרבות להתקיימה
ביום ד', א' באדר תשל"ב (27.2.1952)
בשעה 8.30.

משתתפים:

- ד. פרטיץ - היו"ר
- ח. בוגר
- א. ברסן
- א. דויטש
- א. הכרמלי
- ד. כפרי
- א. רוזאל-נאור
- א. רימלט

חסרים:

- א.ס. גניחובסקי
- י. הן
- ב. מינץ
- ס. בורוק
- ד. בצר
- י. טמילנסקי
- א. ארם

מוזמנים:

- פרופ' דינבורג - י"ר החינוך ותרבות
- מר ארנון - מנהל אגף החינוך
- גב' סטנר - היועצת המשפטית של משרד החינוך ותרבות.

סדר-היום:

- א. דיון בתוכניתו של י"ר החינוך ותרבות להקמת סטיבריים מרכזיים בארץ.

=====

היו"ר ס. פרסיץ:

פותחת את הישיבה.

טאחר טוועדת הכנסת החליטה, כי בטבוע הבא
נטב גח ביום החמישי, ובטבוע בו חל חג הפורים יהיה טבוע חופסי
יהיה עלינו לקיים שלוש ישיבות על סנת טנוכל לסיים את הדברים
הדחופים. אחר חג הפורים נצטרך להכנס לדיון בטאלות התקציב.
בטבוע הבא ביום ג' נקדיש עוד כטעה לטעיית ניקוד הילדים בקולנוע
ונסיים ענין זה. כן עלינו להקדיש זמן לטעיית העבריינים וטעיית
הטטודנטים בארץ. אף את טעיית קול-ישראל לסיים וכן את
טעיית האופרה, אולי בהזדטנות זו נבקט את טר החינוך והתרבות
לטטור לנו את טטובתו בקטר לטעיית האופרה. נוטטו לנו טעיות טהזטן
נרטן והן: א. טעיית הטטודנטים בחוץ-לארץ, טטר עטה כטלטב יכולתו
כדי להקל על טצבת ועד 14.2.52 הט יקבלו את הטטר בהתאט לקורט היטן
ג. עלינו לעטוד על חוק בן-אטר. ייתכן טחבר הכנסת ורטטטיג יטפתף ביטיבה
בטבוע הבא ונצטרך לסיים את חוק לניהול טוסדות ציבוריים.

א. ריטלט:

אני טציע פי ביום ג' טטב הוועדה כרגיל.
ביום ד' - ט-8 עד 10, על סנת טנוכל
להטתתף בוועדת הכנסת ולהפטיד רק יטיבה אחת, וביום ה' - טטב הוועדה
עד טעה 12.

ה ח ל ט ה

לקבל את הצעתו של חבר הפנטתיטלט.

היו"ר ס. פרסיץ:

אנו נבקד את טר החניוך והתרבות להרצות
לנו על תפניתו להקטת טטינרים נוספים.

פרופ' דינבורג:

טעיית הכקרת טחרים והטתלטותם הט
הטפתח לכל ענין החינוך. הנהגנו
חינוך חובה חינם וטטוט כך עלה טטטר התלמידים בבתי-הטטר העטטיים
בטטר הטנים הללו פי טלוטה, כלומר היו לנו 2000 טלטיד ועטה הגענו טט לפעלה
ט-180.000. בטטינרים טהיו קיימים עד כה הוציאו בערך טכל טנה
טחזור טל 250-300 תלמיד. ברור, כי היה צריך להכטיר טורים נוספים.

הכקרת המורים הלכה בכיוונים אחדים:

- א. כתות טקבילות בבתי-הכדרט למורים הקיימים. ב. פתיחת טטינרים
- חדשים. ג. פתיחת קורטים טזורטים, כלומר טתקופת הלטודיט
- קצרה יותר. ד. אולפנים - בהם לטדו אנטיים טבאו כחוץ-לארץ,
- ויט להם נטיון בהטכלה טתאיטה לבתי-טטר, אף הטפה העברית אינה טגורה
- בפיהם. באולפנים אלה הט לטדו את הטפה ותנאי הארץ ועל-ידי כך
- ניתנה להם האפטרות להכנס להוראה. בכל הדרכים האלה נתנטטה טערכת
- החינוך. בטעת העליה הגדולה טברטניה טדרתי בבית-הטטרט למורים
- קורט טיוחד למורים טהכטרנו אותם בטטר כטנה בערך והם נקלטו בהוראה
- ותפטו טקוט נכבד בטערכת החינוך. אחרי גטר טלחמת העולם הדאטונה
- פתיחת קורט טנתי לחיילים, אנטיים טהיו טתאיטים להוראה והייתה
- להם הטכלה תיכונית. קבענו להם בחינות כיוחדות והם לטדו כטנה
- והטתלפו בטערכת החינוך. הדבר הזה הוכיח כי נטיון חיו של האדם, יטלו
- ערך חטוב בהטתלטות להוראה, אלה טהיו חילים ידעו יהפ כטצד לנצל באופן
- יעיל ביותר את הוטן הטצטטם לל לימודיהם. ולעונדה זאת הייתה חטיבות גדולה.
- אולם עטה קרב דבר אחר, ביטיים הטם
- היה קונטינגנט טל אנטיים אר רצו ללכת להוראה. אך הדבר הזה ירט
- בהרבה טטוט טהטדינה פתיחה אפטרויות רבות לפעיריט. והוטטט טט טטטר האנטיים
- הטטכילים ביטוב. עליית גרטניה הביאה עטה אנטיים בעלי הטכלה

פרוט' דינבורג:

אך העליה מתימן ומשאר ארצות המזרח הביאה אתה עולים מדרגה אחרת. מלמד החינוך הלך בכל הדרכים האלה, ועתה ישנם במערכת החינוך כמחצית מורים בלתי מוסמכים.

בקרוב המורים הבלתי מוסמכים מבחינים כמה דרגות. ישנם מורים בלתי מוסמכים שאין להם הסכלה **פדגוגית**. ישנם אחרים - חסרי הסכלה עברית, וישנם אחרים שהם חסרי הסכלה כללית במידה מספיקה. מלבד בעיות אלה, קיימת בעיה נוספת והיא - מחסור במורים למורים. יש צורך במורים לסטיוורים, במורים לדוגמה. יש כ-17 סטיוורים ובהם פתחו קורסים מקצרים למורים, ויש קורסים שבהם כ-16 תלמידים ואחרים יבהם רק סבין או עוד אחד או שניים.

הבטיון הוכיח, כי האולפנים הם הצורה הגרועה ביותר. לכן סגרנו אותם. האנשים שלמדו באולפנים באו סארצותיהם עם הרגלים שסלהם שלמדו אותם בעירק או במקומות אחרים, ולא תמיד יכולים להתאחס בחיוב להרגלים אלה, אף כי במקומותיהם היו אלה האנשים המובחרים. לעומת זאת הוכיחו הקורסים המקוצרים את יכולתם. בקורסים המקוצרים לומדים בעיקר בני הארץ במסך תקופה של 5-6 חדשים. אני מתנגד בכל תוקף להוצאת בוגרי הסטיוורים לפני תום שנת לימודיהם, כי עליהם להוות את הגרעין של מורים בעלי רמה קובעים את דמות החינוך ועליהם להיות אמת-מידה לכל המורים האחרים. אולם אם יוצאו את בוגרי הסטיוורים לפני תום שנת הלימודים, לא רק ליהיו לנו מורים רבים בלתי מוסמכים, אלא המורים גומרי הקורסים המקוצרים יהיו לאמת-מידה לרמת ההוראה, ולפיהם תקבע דמות החינוך.

הדור הצעיר אינו פונה להוראה. יש צורך בפעולה מיוחדת כדי לעודד את ההולכים להוראה. צוטף לכך אלה הפונים כבר להוראה רוצים להשאר דוקא בעיר, ודוקא המקומות הנזקקים ביותר למורים הטובים, לשם הולכים מורים שאין להם ברירה והמה מוכרחים ללכת לשם. יש עתה כ-12,000 מורים. ברור כי תוך שנים אחדות כל צורת החינוך תסתנה - וישנו חסש - שלא לטובת החינוך. לכן יש צורך בתיקונים אלה: 1. יש להקים מספר מסויים של סטיוורים מסט. 2. יש להקים את הסטיוורים האלה לא במרכזים, בערים, אלא בכפרים באותם המקומות בהם יעבדו המורים, יש למסוך את האנשים, לא מן הכפר אל העיר, אלא מן העיר אל הכפר, כדי שהאנשים ישארו במקומותיהם. 3. יש לטצוא דרך כדי לעודד את התלמידים בבתי-הספר לקראת מקצוע הפדגוגי. 4. יש להקים בארץ מרכז פדגוגי גדול בעל רמה גבוהה שיתן אפשרות לקבוע דפוסים להשתלמותם של המורים, לא רק של המורים המוסמכים כדי להעלות מורים צעירים על סנת שיוכלו להיות מנהלים, אלא גם לקבוע דפוסים של מנהלים להשתלמותם של המורים הבלתי מוסמכים. נזאת כדי ליצור סטנדרט נכונה יותר של מורים: יש ליצור במקום זה אויך פדגוגית מיוחדת שתקטר את כל שדה החינוך והמחקר הפדגוגי, משום שכאן קיימת גם שאלת מסורת עתיקה וגם בסיון רק ופרובלמות מדעיות מתגבלות כרחוב. ישראל יכולה להיות לבורטוריום עולמי לכל הדברים האלה. לשם כך יש צורך בדרגה גבוהה יותר של עובדי החינוך וארגונו. אין אצלנו **אפעליה** פדגוגית וסיתוף מחשבה, אין שיתוף מספיק בין כל חלקי היסוב. לא יתכן שגם בשטח זה יפעל כל אדם לעצמו. נעלים נסיונות רבים בכל בית-ספר, אך זה ענין לחוד ואין זה הופך לנחלת הכלל. אין האחד קורא את אשר האחר כותב. ישנם גם מורים רבים בעלי כשרונות, ובעלי מחשבה ויש לתת להם כמה פדגוגית גדולה, כדי להעלותם.

לכן אני מתאר לעצמי שאפשר יהיה לפתוח במסך השנים הבאות 8 סטיוורים בחלקים שונים של הארץ, אינני בא לבטל את הזרמים השונים בחינוך, אך אפשר למשל להקים סטיוור בקיבוץ "חפץ חיים" סטיוור לל זרם "אגודת ישראל", ובאר-שבע להקים סטיוור של זרם העובדים ובנתניה, לל הזרם הכללי. ישנם מקומות רבים שבהם אפשר להקים סטיוורים בהתאם לצורך במורים. באותם המקומות יש להקים

פרופ' דינברג:

שהטפקח יושב בתל-אביב וטענותיו תהיה פרושה בבאר-טבע. כל טפקח צריך להיות קטור לאותו טפוז שהוא טפקח עליו. באותם הסטינרים יש להקים גם ספריות מדעיות וכן מוזיאון לחקירת הטקום וטקט המוז. דבר זה בותק אפטרות לחוטבי באר-טבע ללמוד, זה אשר רוצה לעבוד בנגב ילך ללמוד לסט. הוא הדין לגבי צפת. יש ליצור במקומות אלה אטמוספירה תרבותית. אי-אפטר להסאיר את הטצב כמות שהוא. אם אנו רוצים לפתח את הארץ יש ללכת לכל המקומות האלה. כן אני רוצה שחלק מן הטפקחים והטדריכים יתנו פעורים לתלמידי הסטינר ויהיו אחראים לקבוצת תלמידים. על-יד הסטינרים האלה יהיו קורסים להשתלמות טורים בלתי טוטסכים. תהיה עליהם חובת לימוד, והם יצטרכו לעבוד בפחינות.

נוסף לסגנות הקיימות בבית-הספר התיכון שהן ריאלית והומנית, אני רוצה להקים סגנה פדגוגית. בכמות העליונות בבית-הספר התיכון, לא ילמדו אותם פדגוגיה סטט, אלא המקצועות הנלמדים יהיו טותאפים לאלה שירצו להיות טורים בגמר הלמודים. יש צורך לספר את לשונם, זה אשר יהיה סורה צריך לשלוט בספה העברית שליטה לסופת, לבסא היטב את השפה ולטטור על טיבור נאה. כמובן סאי-אפטר להשיג אלה בלי ספרות ותנ"ך. בצורה זו נוכל להזרים תלמידים מן החינוך התיכון שיפנו להוראה. בסטינר בנה"ר נטארו 96% בהוראה. איבני מתעלם כלל מסאלות זמניות. אולם אני מציע לאחד את כל הסטינרים מכל הזרמים עם המחלקה לחינוך של האוניברסיטה ולהקים בית-סדרט לסורים על-יד האוניברסיטה. בסטינר זה יהיה קורס גבוה יותר שיטשן שלוט שגים. שיטת הליטורדים תהיה סם אוניברסיטאית ותהיה קטורה בטקיע שבקבע. זה אשר ירצה להיות סורה יצטרך ללמוד פדגוגיה ודידקטיה. הסורים שילמדו בסטינר זה יוכלו ללמוד ^{התנתיים} וללכת לעבוד לתקופה סטוייסת ואחר-כך לחזור ללימודים. דבר זה קיים גם בבית-הסועצות, סם אחרי גמר שט מחלקות אפטר ללכת להוראה לסנתיים. חר-כך... ללימודים לתקופה של סנתיים. איבני טטיל חובה כזו, אך אני רוצה לתת אפטרות לאלה הרוצים בכך. הדרך המקצועות יכולה להיות כסותפת לכל הזרמים, לטטל, הדידקטיה של החסבנן, וכן מקצועות אחרים שיכולים להיות כסותפים לכולם. בתי-הספר לדוגמה יאיו סטיפוסים שונים בהתאם לזרמים, אם אולי לא תחת הרגלים אלא הפיקוחו היטיר של בית סדרט זה.

ההדרכה המעשית תינתן בצורה כזו לכל אחד יהיה מדריך והטיפול בטורים הלומדים יהיו אינדיבידואלי. בניח, יהיו טדריים שירצו לעבוד בבית-ספר דתי, כמובן שהסטודיקה של הוראת התנ"ך בבית-ספר כזה תהיה שונה. הוא הדין לגבי הזרמים האחרים. התלמידים יטצאו תחת פיקוחם של טדריכים אישיים. הליטורדים הכלליים ימתנו בסגרת אוניברסיטאית.

פניתי לספקחים של כל הזרמים שימצאו לי רסימה של אנשים מתאימים שיוכלו לסטט כטורים בבתי-הספר לרוג ברצוני לקטר את התלמידים. לטטצוע. טרם קיבלתי תשובות מהספקחים בקטר לרסימות אלה. רק אטטול קיבלתי תשובה מן חרט הכללי. יש לינו קורסים מזורזים גם בצבא אשר גם הם התקדמו במטן חטן בהתאם לתכנית הליטורדים.

בה' ניסן תשי"ב; אני קורא לסטפוזיון של קל טורי הסטינרים ויחד אתם אני רוצה לדון בעיה זו. איבני יודע אם הסטינרים טחייבים שיטה זו או טתגדיים לה. טוחחתי רבות אתם ונפטגתי עם טשלחות שונות.

פרופ' דינבורג!
התיכונים דיברתי בכיוון זה. אינני מפצע את הדברים ואלה, אני עדיין
סחכה ורוצה לשכנע. לדעתי זוהי הדרך שיכולה להוציא אותנו לדרך הסלך.
טניאנסי הסלחת האטריקאית שבקרו בארץ, היו אנשים בעלי הבנה
רבה בעניני חינוך. הם אמרו, כי בארץ ישנם כוחות רבים, אך ישנן
גם בעיות רבות, אך כל הדברים אינם נמצאים במסגרת ואין פעלים אותן.
אילוהיו פעלים בעיות אלו היה להם גם ערך בינלאומי, וכדומה
שגדגד גם היתה חסיבות טרובה לטובתנו.

א. רפסלט:
יזמתו של השר ועוזריו להכניס רפורמה
במערכת החינוך סתוך סעוף כזה היא דבר
הראוי לפנח. אולם נדמה לי, כי השר רוצה להבטיח מסרה רצויה
בצעדים מהירים כדי שאינם מתחשבים עם המציאות.

הצעירים שלנו אינם להוטים למקצוע זה
ואינם פונים להרדאה. את אי-רצונם של הנוער לפנות למקצוע זה אפשר
להבין סתוך כל האסטמוספירה התרבותית והחינוכית הסוררת במדינה -
דבר זה אי-אפשר לטנות על-ידי צו.

נדמה לי, כי הרחקת הסמינרים מן המרכזים
בהם נמצאת האוכלוסיה ושל סרוכו הנוער - נדמה לי, כי דבר זה לא
יכזא הד מספיק. אני מסכים כי יש לעקוס סמינר בבאר-שבע, זוהי
חובה בטחונות וטוויאלית, אבל על-ידי כך לא ניישב את באר שבע
והטובים שבסביבה לא יוכלו למלא את הסמינר בתלמידים. תחילה יש
להביא לשלם תלמידים ואחר-כך את סוטדות הכשרת הסורים. הצעירים
שילכו לבאר-שבע הם ילכו תחילה להתשיבות ולא לסמינר
שבבאר-שבע, במקרה זה יש צורך בנטימה ארוכה.

לדעתי אין צורך לפזר יותר טדי את
הטוטדות האלה למקוטות שיש צורך להביא לשלם את "חוסר הגלם ואת המכונות".
יש להקים סמינר דוקא במקוטות שישנם סם צעירים במספריצק, לסל
בסרון, בגוט-דן וברמת-גן, הם טוכנים לפנות להוראה ובלבד שחינתן
להם האפטרות ללמוד במקום. מקוטות אלה צורכים סורים במידה גדולה,
ואנו צטרך לספק אותם. רמת-גן גדלה סיום הקמת המדינה מאד מאד.
בטוטדות החינוך שלה היו אז 1600 תלמידים והיום היא טונה 6000
ומספר תושביה הולך וגדל מצום ליום. בתקופת ההשכלה היתה נדירה
למקוטות ליטוד. אך עתה אין נדירה כה גדולה למקצוע ההוראה. נכון
הדבר שיש לטנות את האוירה את מעמדו של הכורה בחברה. תכנית זו יש
להגטים שלבים שלבים ולדאוג תחילה למקוטות הצורכים סורים. במקוטות
אלה יש גם בעל-בית. החינוך במעברות - אין סם כתובת. אולם במקוטות
אלה ישנה כתובת ויש מסד לטוסד כזה. כטובן שיש להצמיד את הספקח
למקום. - זה אחד הדברים החסונים ביותר שאיש המטונה על סחוז ידוע
יגור בסחוזו. התכנית היא רצויה ונכונה, אך יש להגטימה שלבים שלבים.
אם לא יוקטו הטוטדות במקוטות הצורכים סורים יהיה זה בזבוז
בכוח אדם, וחוסר סכונ אם לא ישתסו בנתונים הקיימים.

אשר לענין הלמידה לטירוגין - אני חוסב
שבמציאות שלנו לא נוכל להגטיף זאת. אולם לדעתי יש לתת אפשרות
לסורים אחרי עטר טנות הוראה להתרענן על-ידי כך שיחזרו לליטודים
לתקופה של טנה. דבר זה הוא אחד הדברים הטובים ביותר; כי על הסורה
להתרענן. יש לתת לו אפשרות באותה תקופה לקבל את טשכורתו על סנת
שיוכל לפרנס את בני ביתו ואז הוא יחזור לעבודה רענן וצעיר.

א. תרסלין:
לרוב הולכים להוראה בני המשפחות העטמיות.
כטובן אותו צער צריך להיות טוכסר,
בעלי היכולת הגדולה פונים לחינוך גברה ואינם פונים לעבודת ההוראה.

א. הכרסלי:

מדוע הנער הגומר את בית-הספר העממי אינו פונה סיד לסמינר?
כי עליו תחילה ללמוד סתי שנים בבית-הספר התיכון והוא אינו
יכול לעמוד בכך. היתה זו סאלה סלא יכולתי לפתור אותה כאסר
סוחחתי עם תלמידי טגסרו את בית-הספר העממי. על כן הייתי סנקס
תיקון חיינו בגקודה זו.

אני סחסיב סמד את פיזור הסמינרים,
כי באר-טבע זקוקה לכוחות ססכילים, אל נא יתרכזו כוחות אלה רק
בערים ובמקומות הגדולים.

אולם נדמה לי כי סר החינוך ותרבות
יתקל בהתנגדות גדולה כהקמת סמינר סרוכז וגדול. סיכללו
את כל הזרמים ליד האוניברסיטה. לדעתי יהיה זה אחד הדברים
הפותח פתח סמורים ססוגים סונים יסכו בצומא. נדמה לי כי יהיה
זה אחד הדברים והפלאים ביותר. אסנם זהו צעד נועז אך צעד הכרחי.

אם אנו רוצים סתוך תקופה סל 4-5 סנים
יהיו לנו סורים עממיים במידה סספיקה עלינו לדאוג לכך סהלימוד
בסמינר ינתן חינוך. בעיקר אס אנו רוצים סיהיו לנו סורים האוהבים
את תפקידם וסמחים במקצועם ובמעמדם הכלכלי. לא ייתכן כי סדי נוקר
יצא אוטובוס סלא סורים לפרוזדור ירוסלים בה בסעה סבמקומות אלה
יס מקום סגורים לסורים. האוניברסיטה סדי סנה בסנה מקבלת תקציב
גדול יותר סהמססלה, אני סניח סיבוא יום סהיא תעבור כולה לידי
המססלה, אולם הקצבתנו לאוניברסיטה סחייבת אותם לספק לנו את
אסר אנו דורשם, כלומר סלא נקציב סכומים סיוחדים לסמינרים אלה
וסכומים סיוחדים לאוניברסיטה עשם. עלינו לדאוג כי תקציבם
סל סמינרים אלה לא יביאו הכבדה יתירה על תקציב הסדינה.

אז רזיאל-נאור:
בקרב כל הזרמים נראה לחסר לנו הזרם
סל סמינריסטים. אני סצטרפת לדעתו סל
חבר הכנסת הכרסלי כי יס לסחרר את הסמינריסטים סכל סכר-לימוד.
אס סכר-הלימוד נכתות הנסוכות בסמינר סווה לסכר-הלימוד בגסנסיה -
הרי ילכו התלמידים ללמוד בגסנסיה, כי זה נחשב לדרגה יותר
גבוהה, יס לדאוג לכך כי גם הכתות הראשונות בסמינר תהיינה
ססוחררות מסכר-לימוד, ואז יסצאו תלמידים יילכו לסמינר. יס
לעודר אצלם התענינות לסקצוע זה יהוא סקצוע חלוצי ויקסרו אותם
לעבודה.

תכניתו סל היר יס בה כדי להרחיב את
האופק, אך אני חוססת שעד אסר היא תבוצע אנו נעמוד באותה דחקות.
פיזור הסמינרים יס בו ססום ברכה. אך יס לסקול תחילה אלו סן
המקומות צריכים לבוא בשלב הראשון. לססל, סבריה וצפת שהם סרכוזי
הגליל קודמים להקמת סמינר בבאר שבע. אינני סתארת לי כי הפניה
לאנשים יילכו ללמוד בסמינר בבאר-שבע עלולה לסשוך את הלב.
לכן אני מציעה להגלים תכנית זו בשלבים בהתאם לרמת האוכלוסיה.
את הנסיונות יס לעשות תחילה במקומות סאוכלסיים יותר וללסחר
סן הנסיון לגבי מקומות אחרים.

גם מעמדם סל הסורים אינו עיוי
לסשוך את הלב. הייתי רוצה לספוע שהם קיבלו מעמד סל פקיד סדינה.
סמינר סרוכז ליד האוניברסיטה יס בו ססום חיוב. עדיין לא
ברור לי כיצד הדבר ייעשה, כיצד אפשר יהיה לרכז תלמידים ב-4-5
אוניברסיטאות יקמיות, אס כי אני רואה בזה צעד ראשון לחינוך אחיד.
סמינר סרוכז זה יס בו כדי לאחד, אבל סיד סכניסים את הפיצול
בבתי-הספר לדוגמה שהם יהיו זרמיים. אולי היתה כאן כוונה
לאותם בתי-הספר הקיימים כבר, ואותו הסורה הרוצה ללמד בזרם

א. רזיאל-נאור:

כל "אגודת ישראל" יקבל את השעור נבית-ספר של אגודת ישראל ואין צורך #5-6 בתי-ספר לדוגמה.

אשר לפיזור הסמינרים - יתכן והדוגמאות שהובאו נאמרו כדי לטבר את האוזן. אולם נראה לי שהם לרוב יהיו קטורים בזרם העובדים ולאחר שהם יגמרו יפתחו כתות של זרם העובדים, כאילו שהוא נועד לזרם זה, יש להקים מכון לכל הזרמים במדינה. יש לשחרר את הלסטרדים מתשלום כספי, ומתלום רוחני, ולדאוג לכך שיהיו פטורים מזרם סטויים ומלכר-לימוד. לכן אין להקים שלגתחילה סמינרים באיזורי פוכלוסיה לפי חיובים ולא לצורך.

ח. בוגר:

בהרצאתו של הסד נפקד טקומו של הסנהל ותפקיד הסנהל. הסנהל חייב לראות כיצד הסורה מכין את הלימוד. והמפקח צריך לקבל מהסנהל דין וחשבון על כך.

אשר לבתי-הספר התיכוניים - לדעתי הקמת מגמה פדגוגית להכשרה מתאימה של תלמידי הכתות העליונות בבית-הספר התיכון - הוא דבר טוב. אולם בתי-הספר התיכוניים נתקלים בקשיים, סיום לאין להם מורים מתאימים ללימוד הפסיכולוגיה וכן הלאה. כן לא דובר על הסורה ההולך לכפר. עליו לדעת כיצד ללמד את ידיעת הארץ. דבר זה צריך להיות חלק אינטגרלי מתכנית הלימודים. דבר זה אי-אפשר ללמוד בירושלים. עלינו להכין דור שיהיה קסור לקרקע. לכן יש להקים את הסמינרים במקומות שיקטרו את התלמיד לעבודת האדמה. אין הסמינרים צריכים להיות קטורים לזרמים סטויים. לסל בעין-חרוד אפשר להקים סמינר של הזרם הכללי, כי אין האנשים הם להוטים לזרמים. אני תוסך בהצעת פיזור הסמינרים, כי לא יתכן שלמעלה מסחצית הישוב יתרכז בעיר. אולם אני מבקש להוציא מכאן את הסלה זרמים. בסמינרים יכולה להיות הכנה לזרמים. אולם הסמינר צריך להיות ענין של הון לאומי.

אני מסכים לעטדתו של פרופ' דיגברוג בקשר לסגירת האולפנים. אך יש לקחת את אותם התלמידים שבאו מעיראק ולתת להם אפשרויות מתאימות כדי שיוכלו ללמוד במסך תקופה של שנה ולקבל את ההכשרה המתאימה על סנת שייתפכו אף הם לטורים. אלה ייקבלו את התמיכה הדרושה לשם השלמת ליטורדיהם יתחיבו להורות במסך תקופה סטויימת עד אשר יסיבו את הסכומים שקיבלו. לדעתי יהיה זה בבחינת הון חוזר. בצורה זו נוכל לסלוח את הסורים לכל הטקומות יאנו חושבים אותם להם זקוקים לטורים. אני מתנגד לריכוז הסמינרים בעיר, יש להביא את העיר אל הכפר.

כידוע לכם קיימת מגמה חקלאית במסגרת "הרצליה". אם אנו מקבלים טורים הרי אלה בוגרי המגמה החקלאית, אלה אנשים בעלי ניות מיוחדות ההולכים לקבוצים. על כן יש לתת להם את האפשרות להיות אחר-כך סדריכים במסח ההוראה.

א. דוסיס:

אני מצטרף לאלה שבקשו שהסד שהוא יסציא את תוכניתו בכתב, כי עלינו לעמוד על הסינויים שיחולו. מטעמי את הסברו של הסד בקשר לכך לפני שבועות אחדים וחשבתי שאני מביין, והיום מטעמי דברים וראיתי שאינני מביין אותם לאחר שאז חשבתי שאני מביין. היה לי רושם שהסד רוצה להקים סמינרים כדוגמת היליבות הגדולות. היום הבינתי שהסמינרים יארו ברובם והוא רוצה להוסיף עליהם. על כן רצוי היה שהוא יסציא לנו את החוסר בכתב. הנינונו כי הסד רוצה לבטל את הסמינר בירושלים ולהקים סמינר מרכזי אחד ליד האוניברסיטה. אמרנו, זרם "אגודת ישראל" וזרם "הסדרי" -

טב/רב

א. דו"ט:

כי אין הדבר מתאים לזרמים שלנו, השר אמר כי אין זו אלא רק הצעה מצדו הוא אינו רוצה לכוף עלינו את תוכניתו; ואנו יכולים לדחותה. רציתי לחזור על דברים אלה על-מנת שהם ירשמו בפרוטוקול.

אשר לפיזור הסמינרים במקומות שונים - אינני יודע אם הדבר ניתן לביצוע מבחינה טכנית. ואינני יודע אם זוהי השעה המתאימה להגשמת תוכנית זו. עלינו להביא מורים לסמינרים אלה, עלינו להקים פנימיה ליד כל סמינר. דבר זה יעלה בכספים רבים ואינני יודע אם נוכל לבצעה. תחילה עלינו לדאוג שיהיו לנו מורים במידה מספיקה. אנו יכולים לשמוע את תוכניתו של השר, אך לדעתי היא מבחינת "מזמור שיר לעתיד לבוא". עלינו לשחרר את תלמידי הסמינר משכר לימוד לא רק בכמות הגבוהות אלא גם בכמות הנמוכות יותר ועל-ידי כך נוכל לקבל תלמידים רבים יותר.

אני חוזר על בקשתי ומבקש מן השר להדפיס את חומר ולהמציאו לנו ואז נוכל לבקש עמדה בשאלות אלה.

ט. כפרי:

אני מחייבת את מנכ"ל השר לתת הסכמה יסודית יותר למורים, רבים הם המורים גופרי הקורסים המקוצרים שאינם מוכשרים מבחינה נפשית לשמש כמחנכים. והם הולכים דוקא לאותם המקומות שיש צורך במורים הטובים ביותר. אינני מתארת לי שמתכנית תבוצע באופן דרסטי. אין זה רק ענין כספי, אלא זה ענין התלוי בכוחות הוראה ובריכוז הנסיון הפדגוגי. בודאי שילכו בדרך זו מן הקל אל הכבד וישתמשו באותם הכוחות הקיימים.

אשר להקמת הסמינרים - ברור כי המגמה היא כללית. אך אין ספק שהסמינר שיוקם בעמק יזרעאל יהי שונה מזה אשר יוקם בנתניה או ברמת-גן, לא רק מבחינת חומר התלמידים אלא האווירה החינוכית שהיה שונה. אף אני מתנגדת לסמינרים אלה יהיו זרמים. ברור כי הסמינרים שיוקמו במקומות מרוחקים יהיו ברמה אחרת. על כן יש לעודד את הנוער הנמצא באותה סביבה חקלאית ולתת להם את האפשרות לקבל השכלה מתאימה.

אשר לענין שכר-הלימוד חיינם בסמינרים - בודאי שמאוד רצוי שנוכל לאפשר לנוער ללמוד בסמינר, ישנם רבים כאלה שידם אינה מסוגלת ללמוד. אך ההליכה להוראה צריכה להיות מתוך התעוררות גדולה, יש לעודד ולעמוד על תפקיד זה כעל תפקיד חלוצי מסדרגה ראשונה. יש לבוא במגע עם בת-הספר השונים ולעמוד על כך. אני סניחה, כי גם שר החינוך חושב להגשים תוכנית זו הסלבים. מכל מקום עלינו להתחיל לבצע תוכנית זו. הלימוד לא תמיד צריך להנתן חינם, גם באולפנים הוא לא ניתן חינם, אלא בתורת הלוואה על סנת להחזירה. גם במקרה שלפנינו אפשר להתחיל במתן פרסים. אבל לא עצם העובדה שהלימוד ניתן חינם הוא צריך למשוך את הנוער להוראה, זה צריך רק להיות גורם מניע.

היו"ר ש. פרטיץ:

אם אבוא לשבח את שר החינוך והתרבות אעשה זאת שלא בפניו. אם אבוא לדבר בתכניתו זו - אעשה זאת בפניו. המומנט המענין ביותר הוא הרצון לטפל בבעיות החינוך. אם אבוא לנתח הצעה זו לאור המציאות, לא אוכל שלא להכניס בה תיקונים רבים.

היו"ר ד. פרסיץ:

הייתי רוצה לנראה את מציאותנו האכזרית כמות שהיא ולא נחפוץ להצדיק אותה בנימוקים לאינם נימוקים. חברת הכנסת רזיאל-נאור עמדה על כך שאין הנוער הולך להוראה מיום יעד היום לא ניתן לו תעסוקה של פקיד מדינה - אינני יכולה להאות בכך נימוק רציני, כי רבה הבריחה גם מהסגנון המטשלת. כן אינני יכולה לראות כאחרים ולקבל את הנימוק שסכר הלימוד בבתי-הסדר לטורים הוא גבוה ומהווה גורם מכריע לאי-הליכתם לסמינרים, כי ה"עמך" של היום אינו ה"עמך" של אתמול. כיום כבר קשה להבדיל מי הם בני-עמירם ומי הם בני עניים, קשה לעמוד על כך גם בקרב העלייה החדשה. לכן האדם הבא לטפל בשאלות אלה צריך להתאכזר לעצמו ולהוציא כל אשליות מלבו ולראות את המציאות הסרה כמות שהיא.

רוב העם היושב עתה בכדינת ישראל הוא בור ועם הארץ וזר לבעיות החלוציות מצד אחד, לבעיות הציוניות - מצד שני ולבעיות תרבות ישראל טן הצד השלישי. התקופה שבאה אחרי הטלחסה הביאה לסצב שהוא בבחינת חסוף ואכול - האידיאל הרם ביותר. יושבים עדיין המוסקנים האחרונים שאינם יכולים להשלים עם סצב זה ומחפשים דרך כיצד לסנות את פני הדברים. אם בא פרופ' דינבורג להציע להקים 8 מרכזי תורה, הרי הוא סציע זאת פאותם הנימוקים מדברתי עליהם, מתוך המציאות הארורה לאינה טאפסרת לו אפילו את "התפלת" - לצערי אני מוכרחה לקרוא להצעה זו בבחינת "תפלת סרובה", לא מבחינה ריחנית אלא מבחינה מעשית. מטעם את דברי חבר הכנסת דויטס, הוא וחכריו צריכים להתעסק בבעיה זו כדי לדעת כיצד להתנגד להצעה שהוצעה ולענין עצמו, למה? הרי קיימת אוניברסיטה ובאוניברסיטה ישנה פקולטה פדגוגית ויש בה פרופ' דתיים, ומבקרים גם תלמידים דתיים שלא יצאו עד כה לתרבות רעה מיום שהם מבקרים בה. אולם ברגע שבאים לדבר על משהו שיאחד את העם, כי הפיצול המלאכותי למפלגות יטיט עלינו אסוף קשה עלינו כת הרוצה להתנגד לכל דבר שיציע ויגרום לאיחוד בטקום פיצול. ברוב עם איננו יכולים להגיד את הדברים האלה, אולם כאן בחדרי חדרים אפשר לעשות זאת. ברור כי המסינר שיוקם בעסק יזועאל תהיה בו אונירה אחות, אונירה זו צריכה להספיע גם על בית-הספר הישן. כן ברור שגית-הספר שבירושלים שנמצא בסאה שערים אינו יכול להיות דומה לזה הנמצא בעפולה, אונירת הטבע מספיעה על האדם וטכאן ועד לחינוך פוליטי - ארוכה הדרך וטסוכנת טאוד. אילו היה בא שר החינוך והתרבות והיה אופר, כי הדבר הראשון יהוא יעשה, הוא יחסל את הזרמים ויקים מרכזים בטקומות טובים - היו באים האנשים הטכנוונים לאמת ויעמדו ליטינו ויתנו לו את האפשרות לבצע זאת. נוסף לכך לא יוכל להקים שר החינוך 8 מרכזי תורה כי אין לו טורים במידה מספיקה. אין זה די יהוא פנה ל-4 הספקחים על ארבעת הזרמים שיטצו לו רמיכה של האנשים הראויים לטמס כטורים בסמינרים, כי אזלו הטורים ואינם, ואם ילנם טורים כאלה הרי המה הזדקנו ויושבים בעריהם ובמקומותיהם, למרות שאולי קיים מצלם להם חלוצי. אולם אני יודעת כאטר אנו רוצים להקים מוסד ראוי לטמו ביפו, קשה לנו לטצוא כיום את הטורים הדרושים, לא כל שכן אם נצטרך לפזר אותם ב-8 מוסדות בארבע כנפות הארץ.

אילו היינו רוצים להחרר לנו את הסכופים הדרושים לנו להדרכת הטורים, הרי היינו צריכים לעשות רביזיה בחוקת העבודה של הטורים. תחילה עלינו לדאוג לפורות העובדות במטרות חלקיות. בתנאי חיים אלה יש לתת לה את האפשרות לעבוד עבודה ילטה. אך עלינו לדאוג שתוכל לקבל את הארוחה הדרושה וילדיה יוכלו להטצא בטקום מבטחים. כוונתי לאותן המורות שקיבלו את ההיכלה הדרושה בתנאי חיים אינם טאפשרים לה להורות. את האחרות יש לחייב ללכת לענת גיום לפעברות ולחיות שנה אחת שם, ייקרא לזה גלות. אם כי אינני חורבת שזו גלות. בצורה כזאת נוכל לפתור חלק מן הבעיות התקציביות ומטורים לאינם טורים, טורים המולזלים בתפקידם והעולים את עבודתם רמיה, בעיקר בט ברות. אני אופרת דברים אלה באזני הכר. יתכן שאני רואה את הדברים יותר מיום לאני בניסיעות בורכים. אם אנו רוצים לדבר

היו"ר ט. פרסיץ:

על החינוך במעברות, הרי אנו מדברים על דבר שאיננו קיים, אין אנו יודעים ליסודים, אין כחה של בית-ספר, אין דיהוט ואין סורה ראוי לסמו טיטפיע על הילדים ועל הסביבה. הטורים העובדים כיום במעברות הם שליחים פוליטיים ולא שליחי החינוך העברי. לא נוכל לכך לא מבחינת תקציבית, מעשית ורוחנית. יש להקים על-יד האוניברסיטה מוסד ליקבע את וסת החינוך, הרטה הכללית הדרושה, יש ללכת ביד ברזל בפיוון זה ולא להתחשב בדבר, כי פיצולים פה והנחות סם בעניינים אלה מביאים לתוצאות בלתי רצויות ואם כך, מוטב שלא להתחיל בעניינים אלה. יש להקים שלושה מוסדות כאלה, והלואי ונוכל להחזיק בהם, מוסדות כלליים לכל. זה אשר ירצה ללמוד גורם מסויים יוכל לעשות זאת אחר-כך.

דובר כאן שסכר הלימוד צריך להינתן חינם ובצורה זו למסוך את האנשים להוראה - אינני מסכימה לכך. אני מוכנה שנסחרר מסכר לימוד כל תלמיד מצטיין, כן לקבוע פרס לתלמידה הגומרת את בית הספר התיכון בציונים טובים ובמסמטרים הראשונים ללימודיה בסמינר הוכיחה את כשרונה ולשחרר אותה מסכר לימוד עד גמר הלימודים, ואפילו לא לחייב אותה להחזיר את סכר הלימוד במסך זמן מסויים, כפי שהדבר מקובל בעולם הגדול. אך אין להפוך את הדבר למשהו זול. היחס לדבר הניתן חינם הוא כזה שאין מתחשבים בו. יש לתת את כל ההנחות לאדם מוכשר, אבל כשום פנים אין לתת הקלות לכל אחר אשר יעשה עטנו חסד כאשר הוא פונה להוראה.

פרופ' דינבורג:

ברצוני להשיב על כמה שאלות שנתעוררו כאן. דובר על הטציאות שלנו. אך לי יש גישה אחרת למוטג של "טציאות". יש לשנות את הטציאות ואנו יכולים לעשות זאת. נאמר כאן, כי הגישה היא סלאכותית - אני טטתוטט לגישה זו. נבאר-שבע ישנם כיום 20,000 תושבים, האם בתל-אביב מסנוסדה היו יותר יהודים? הן זו חרפה לישוב שעד כה לא הוקם מוסד כזה נבאר שבע. אני גם רוצה לפתוח בית ספר מקצועי עם לסכרות הנגב והוא ירכז את כל הטכילים האדם ההולך לשם, צריך ללכת מתוך הרגשה שהוא שלא יעוד, ואם האדם טרגיס, כי בחייו היומיומיים הוא עושה דבר ליש בו סן היעוד, על ידי כך שתעלה האדם עצמו. עצם ההליכה לבאר-שבע בכוחה להעלות את הכוחות הטובים ביותר. נבאר שבע יקום הסמינר עוד חשנה, יש לי הבטחה מצד סר האוצר שהוא יתסוך בי, ואעשה הכל כדי שהדבר יבוצע. האם הישוב צריך להתרכז דווקא בין רחובות לבין נתניה? הן ברצוננו לבנות את הארץ ועל סן האנשים צריכים להיות קטורים אליה. נאמי בדברים עם עוד כמה חוגים שיציינו לי מה הם הפקוטות בהם יש להקים את הסרכוזים.

אשר לשאלת הזרמים - כל זמן שלא נוטל ענין הזרמים - יש לסטור על החוק, אבל בהתאמה לטציאות. נניח, בכפר ליפתא, האם צריכים להיות סם שלושה בתי ספר? יכול להיות בית ספר אחד בליפתא ובית ספר אחר סזרט סני נגבעת שאול, ובית ספר סזרט שליטי ברוטטה או בקרית טטה. בקיבוץ "חפץ חיים", יש להקים סמינר כי רבים הם הכפרים שבטציבה, וטדוע צריכים סורי זרם "אגודת ישראל" ללמוד דווקא ביהושלים ב"ישיבה", הם יכולים ללמוד גם סם. ברור, כי לא אנשים את התכנית בטלואה, אבל אני רוצה לפתוח לפחות כחה אחת של כל סמינר. נבאר שבע אפתח סכינות עוד חשנה. בקרב הספקחים ומורי הסמינרים בארץ ישנם טורים טובים שאנו הכירנו אותם בסמינר סיוחד לסם כך ברוסיה. טדוע אי אפשר ללכת בדרך זו גם כאן. יש לנו כוח ואם נוסיף לכך את הרגסת היעוד נוכל להשיג משהו. הוא הדין לגבי בתי הספר לדוגמא - יש לנו אנשים. כן יש כקוטות טמאטיים טאוד להקמת סמינרים אלה. אם נניח בקים בטבריה סמינר כזה יש סם "בית גורדון" ו"אהלו", או בכפר סבא קיים "בית ברל". אנו ננסה למסוך כוחות לקוטות אלה וננסה להסתמס בכוחות הנמצאים בריכוזים אלה.

פרופ' דינבורג:

אשר לדברי חבר הכנסת דויטש - בוודאי אין לי כל זכות להכריח את הזרמים הדתיים לפתוח סמינר, או להסכים לסיזוג. אמנם אשר לי אחד טאנטי הזרם הזה שהסמינרים של הזרם הכללי ושל זרם העובדים יהיו קשורים עם האוניברסיטה, הרי יקבלו תלמידים עדיפות מסויימת. על כך אמרתי כי אני מעטה מצדי את הסמינר כדי שהפלוסה זו תהיה אפקטיבית ביותר - זוהי חובתי, לדאוג שיפיקו מכך תועלת מכטימלית. אני מקווה להקים סמינרים אלה ואז אפשר יהיה להקים בתי ספר מטיפוסים שונים. אם הסמינרים של הזרמים הדתיים לא ירצו להתחבר בבית הספר למורים של יד האוניברסיטה, אין פחד הדבר שתלמידיו יוכלו לקבל הדרכה והוראה בבית ספר דתי. אני מצטרף להקים בית ספר דתי שלא יהיה שייך לזרם של "אגודת ישראל", או של "הפזרחי". בסמינר זה יהיו קורסים לכנהלים. מנהל ומפקח צריכים לעבור קורס מיוחד. אשר לענין הסתלמות המורים - אנו עדיין מנהלים משא ומתן עם המעוניינים בדבר.

הסכומים הניתנים לאוניברסיטה אינם מספיקים. אשר לקטר שבין הסמינרים לבין בית הספר העממי - עלי להודות שידי היתה בפעל בזה שניתקנו את הסמינר מבית הספר העממי ועשינו זאת נגד דעתו של המפקח. אולם לאחר שעשיתי חשבון התברר שתלמידים שנכנסו לסמינר טייד עם גמר בית הספר העממי, רק 5% מהם נשארו בהוראה. שתלמידים שנכנסו לכתה ב' רק 35% נשארו בהוראה, ותלמידים שנכנסו לכתה ג' - 70%, ותלמידים שנכנסו לכתה ד' - 100% נשארו בהוראה. קודם ניתן הלימוד חינם ובקרב אזרחי ירושלים תמצא רבים שגמרו את הסמינר על חשבון המדינה. אמרתי שאין הדבר כדאי. ואמנם, כהתלמידים שנכנסו לסמינר, 90% מהם נשארו בהוראה. אותה סעה לא רק שיחררנו מלימוד אלא ניתנו גם תמיכות. כאשר נכנסתי להנהלת הסמינר בדקתי את כל הספרים והזמנתי את כל התלמידים וביקשתי אותם לשלם את הכגיע. כתוצאה מכך היתה לנו קרן של 15.000 ל"י שנחנה אפירות לקיים מנבה מיוחד. כן הנהגנו פרטים בבית הספר בבית הכרם, תלמיד אשר סוריו פעידים כי הנהגתו ואופיו מאפשרים לו להיות מורה הראוי לתפקידו - הוא מיוחד מסכר-לימוד. אלה המצטיינים בסקצוע מסויים כמו בעברית, היסטוריה או טבע מקבלים פרטים המעודדים את התלמידים. כלומר יש לתת פרטים, הלוואות והנחות שונות, אך אסור לו לסמינר להיות קשור בבית הספר העממי. להוראה יש ללכת מתוך בחירה חופשית ולא צריך להקל בדברים שלא במקומם. אני מניח, כי אם ההוראה תהיה קשורה ביעוד מסויים - דבר זה יכול לעזור.

נדמה לי שבדברי הם ברורים ומובנים ואין צורך להגיד אותם בכתב. נוסף לכך נרשם פרוטוקול. אני מקרא לסטימפוזיון ואזמין את כל חברי הוועדה, אם נדון בבעיות אלו. מכל מקום יש לעורר את דעת הקהל להזרמת תלמידים להוראה.

היו"ר ש. פרסיץ:

לצארי אין בכוח הוועדה לקבל עתה החלטות מסוג שרוב חברי הוועדה חסרים. אני מניחה כי בטעה שנעמוד על התקציב נוכל לחזור אולי ולעמוד על ענין זה.

הישיבה ננעלה בטעה 11.15